

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نقش و جایگاه صنعت پتروشیمی در ارتقای امنیت انرژی کشور

سرشناسه: صیادی، محمد، ۱۳۶۱ -

عنوان و نام پدیدآور: نقش و جایگاه صنعت پتروشیمی در ارتقای امنیت انرژی کشور / تهیه و تدوین مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد؛ مؤلفان: یونس خدایرست و محمد صیادی

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص.؛ مصور، جدول، نمودار.

شابک: 978-600-8083-17-7

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۵ - ۱۰۴.

موضوع: پتروشیمی، صنایع - ایران؛ Petroleum chemicals industry -- Iran

شناسه افزوده: خدایرست، یونس، ۱۳۶۶ -

شناسه افزوده: مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد

شناسه افزوده: Tadbir Institute for Economic Research

رده بندی کنگره: HD۹۵۱ الف ۱۳۹۵۹ پ۳۳/

رده بندی دیویی: ۳۸۰ ۶۲۸

شماره کتابشناسی ملی: ۸۰۵۱۷۳

نقش و جایگاه صنعت پتروشیمی - ارتقای امنیت انرژی کشور

تهیه و تدوین: مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد

مؤلفان: یونس خدایرست و محمد صیادی (عضو هیأت علمی دانشگاه خوارزمی)

صفحه آرای: منصوره صادقی

طراح جلد: محمدرضا امانی

چاپ: بهمن ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد

تهران، خیابان کریمخان، خیابان آبان جنوبی، کوچه هورزاد، ساختمان شماره ۶، طبقه ۳

صندوق پستی: ۶۵۳-۱۴۴۵۵

www.tier.ir

info@tier.ir

تلفن: ۸۸۹۰۸۵۲۸

دورنگار: ۸۸۹۱۸۶۱۱

تمام حقوق متعلق به مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد است.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

پیشگفتار.....	۱
چکیده.....	۳
فصل اول: جایگاه صنعت پتروشیمی در قوانین و اسناد بالادستی.....	۵
مقدمه.....	۵
۱-۱- جایگاه صنعت پتروشیمی در قوانین و اسناد بالادستی.....	۷
۱-۱-۱- خطه‌شی شرکت ملی صنایع پتروشیمی.....	۷
۱-۱-۲- قوانین و اسناد بالادستی مرتبط با صنعت پتروشیمی.....	۸
جمع‌بندی.....	۱۴
فصل دوم: وضعیت کلی صنعت پتروشیمی ایران.....	۱۵
۱-۲- صنعت پتروشیمی و جزای آن.....	۱۵
۱-۱-۲- صنایع پایه (بالادستی).....	۱۶
۲-۱-۲- صنایع میانی.....	۱۶
۳-۱-۲- صنایع تکمیلی.....	۱۷
۴-۱-۲- صنایع جانبی.....	۱۷
۲-۲- جایگاه صنعت پتروشیمی در اقتصاد ایران.....	۱۷
۳-۲- وضعیت کنونی صنعت پتروشیمی.....	۱۹
۱-۳-۲- تعداد مجتمع‌های پتروشیمی.....	۱۹
۲-۳-۲- ظرفیت اسمی تولید محصولات پتروشیمی.....	۱۹
۳-۳-۲- حجم تولید واقعی محصولات پتروشیمی.....	۲۰
۴-۳-۲- تولید محصولات پتروشیمی به تفکیک منطقه.....	۲۱
۵-۳-۲- تولید محصولات پتروشیمی به تفکیک نوع محصول.....	۲۴
۴-۲- بازرگانی محصولات پتروشیمی.....	۳۹
۱-۴-۲- واردات و صادرات.....	۳۹
۲-۴-۲- فروش داخلی محصولات پتروشیمی.....	۴۵

۴۷	جمع‌بندی
۴۹	فصل سوم: چشم‌انداز صنعت پتروشیمی ایران
۴۹	۳-۱- چشم‌انداز صنعت پتروشیمی و طرح‌های آتی
۵۱	۳-۱-۱- متانول
۵۳	۳-۱-۲- اتیلن و پلی‌اتیلن
۵۵	۳-۱-۳- پروپیلن و پلی‌پروپیلن
۵۹	۳-۱-۴- آمونیاک
۶۱	۳-۱-۵- ...
۶۲	جمع‌بندی
۶۵	فصل چهارم: آسیب‌شناسی صنعت پتروشیمی و راهکارهای پیشنهادی
۶۵	۴-۱- آسیب‌شناسی صنعت پتروشیمی کشور
۶۶	۴-۱-۱- عدم توجه کافی به تکمیل زنجیره ارزش در صنعت پتروشیمی
	۴-۱-۲- فقدان سیاست‌گذار واحد برای توسعه زنجیره ارزش و تعدد نهادهای تصمیم‌گیر در این زمینه
۶۹	
۷۱	۴-۱-۳- عدم توجه کافی در زمینه ساخت واحدهای تروپالایشگاهی
۷۳	۴-۱-۴- قیمت‌گذاری نامناسب خوراک گاز واحد های پتروشیمی
۷۴	۴-۱-۵- توسعه اندک پتروشیمی‌های خوراک مایع و عدم توجه کافی به این پتروشیمی‌ها
۷۶	۴-۱-۶- کمبود خوراک در واحدهای پتروشیمی
۷۷	۴-۱-۷- تأمین نشدن خوراک واحدها براساس طراحی اولیه
۷۸	۴-۱-۸- مشکلات ساختاری پتروشیمی‌های با خوراک مایع
۷۹	۴-۱-۹- خصوصی‌سازی‌های غیرکارشناسانه
۸۰	۴-۱-۱۰- فقدان شرکت‌های خصوصی توانمند
۸۱	۴-۱-۱۱- پایین بودن سطح کیفیت مواد خام و محصولات تولید شده در برخی شرکت‌ها
۸۱	۴-۱-۱۲- بازار انحصاری مواد اولیه و توسعه نیافتن صنایع پایین‌دست پتروشیمی
۸۳	۴-۱-۱۳- اتکا به صادرات محصولات با ارزش پایین

۴-۱-۱۴- اعطای مجوز احداث واحدهای پتروشیمی بدون ارزیابی‌های صحیح از وضعیت آینده بازار محصولات تولیدی آنها.....	۸۵
۴-۱-۱۵- فقدان اطلاعات کافی درباره فناوری نوین در صنعت پتروشیمی.....	۸۵
۴-۱-۱۶- فناوری، ماشین‌آلات و ابزارهای نامناسب (قدیمی و با کیفیت پایین).....	۸۶
جمع‌بندی.....	۸۶
فصل پنجم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....	۸۹
منابع.....	۹۵

تعیین کرده است و بسیاری از صاحب‌فكران امنیت اقتصادی را مهم‌ترین مزایای امنیت ملی می‌دانند. در این بین، تمهیداتی برای امنیت اقتصادی ایران شده است که صرف‌نظر از همه این تمهیدات، باید گفت، برای ارزیابی اقتصاد کشور یکی از یکی از نیازهای اساسی به امنیت اقتصادی است. اکنون صنعت نفت سهم مهمی در اقتصاد ایران دارد و بخش زیادی از درآمدهای ارزی از فروش نفت و گاز تأمین می‌شود. به همین جهت می‌شود که اقتصاد در برابر شوک‌های داخلی و خارجی آسیب‌پذیر باشد و به نوعی توان آن را ادامه این روند، امکان به خطر افتادن امنیت اقتصادی کشور وجود دارد.

برای رفع این مشکل و ارتقای وضعیت امنیت اقتصادی کشور، متنوع‌سازی اقتصاد و تکمیل زنجیره ارزش تولید نفت و گاز از اهمیت بسیاری برخوردار است. یکی از این صنایع مهم که در زنجیره ارزش نفت و گاز قرار دارد، صنعت پتروشیمی است که ظرفیت بالایی در ایجاد ارزش افزوده، اشتغال‌زایی و به حرکت درآوردن سایر صنایع دارد. این روند در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و صنعت پتروشیمی به‌عنوان یکی از صنایع کلیدی به مقاومت به مقاومت اقتصادی کشور منجر شده، مورد تأکید ویژه قرار گرفته و بندهای آن از این سیاست‌ها به‌طور گسترده تکمیل زنجیره ارزش و افزایش صادرات محصولات پتروشیمی اختصاص یافته است. با توجه به این عوامل، به‌طور مسلم با اقدام برای تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در صنعت پتروشیمی می‌توان تا حد زیادی به متنوع‌سازی و مقاوم‌سازی اقتصاد و به تبع آن، افزایش امنیت اقتصادی کشور کمک کرد. با توجه به نقش غیرقابل انکاری که صنعت پتروشیمی در مقاوم‌سازی اقتصاد و بالا بردن امنیت اقتصادی کشور دارد، مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد در راستای رساندن مجلس و دولت به این نتیجه می‌رسد که شناسایی و ارتقای عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر امنیت اقتصادی، به نوبه خود، نقش مهمی در

پیشگفتار

در دهه‌های گذشته، کشورها امنیت ملی خود را با امنیت نظامی می‌سنجیدند، اما اکنون این رویکرد تغییر کرده است و بسیاری از صاحب‌نظران، امنیت اقتصادی را مهم‌ترین مؤلفه امنیت ملی می‌دانند. در این بین، تعاریف زیادی برای امنیت اقتصادی بیان شده است که صرف‌نظر از همه این تعاریف، باید گفت، متنوع‌سازی اقتصاد کشور یکی از پیش‌نیازهای دستیابی به امنیت اقتصادی است. اکنون صنعت نفت سهم بسزایی در اقتصاد ایران دارد و بخش زیادی از درآمدهای ارزی از فروش نفت و گاز تأمین می‌شود. این وضعیت موجب می‌شود که اقتصاد در برابر شوک‌های داخلی و خارجی آسیب‌پذیر باشد و به نوعی می‌توان گفت، با ادامه این روند، امکان به خطر افتادن امنیت اقتصادی کشور وجود دارد.

برای رفع این مشکل و ارتقای وضعیت امنیت اقتصادی کشور، متنوع‌سازی اقتصاد و تکمیل زنجیره ارزش تولید نفت و گاز از اهمیت بسزایی برخوردار است. یکی از این صنایع مهم که در زنجیره ارزش نفت و گاز قرار دارد، صنعت پتروشیمی است که ظرفیت بالایی در ایجاد ارزش‌افزوده، اشتغال‌زایی و به حرکت درآوردن سایر صنایع دارد. از این رو، در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، صنعت پتروشیمی به‌عنوان یکی از صنایعی که می‌تواند به مقاوم‌سازی اقتصاد کشور منجر شود، مورد تأکید ویژه قرار گرفته و بندهایی از این سیاست، به‌دفعه به تکمیل زنجیره ارزش و افزایش صادرات محصولات پتروشیمی اختصاص یافته است. با توجه به این عوامل، به‌طور مسلم با اقدام برای تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در صنعت پتروشیمی می‌توان تا حد زیادی به متنوع‌سازی و مقاوم‌سازی اقتصاد و به تبع آن، افزایش امنیت اقتصادی کشور کمک کرد. با توجه به نقش غیرقابل انکاری که صنعت پتروشیمی در مقاوم‌سازی اقتصاد و بالا بردن امنیت اقتصادی کشور دارد، مؤسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد در راستای رسالت علمی و پژوهشی خود مبنی بر شناسایی و واکاوی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر امنیت اقتصادی، به تهیه کتاب «نقش و

جایگاه صنعت پتروشیمی در ارتقای امنیت انرژی کشور» اقدام کرده است. در این کتاب، علاوه بر تبیین جایگاه صنعت پتروشیمی در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی، وضعیت کنونی صنعت پتروشیمی و چگونگی نقش آفرینی این صنعت در ارتقای امنیت اقتصادی و امنیت ملی کشور تشریح می شود. آسیب شناسی صنعت پتروشیمی و ارزیابی راهکار برای حل چالش های صنعت پتروشیمی به منظور تسریع در نیل به اهداف اقتصاد مقاومتی بخش دیگری از نوشته حاضر را تشکیل می دهد. امید است تلاش های این مؤسسه گامی مؤثر در جهت ارتقای امنیت اقتصادی کشور باشد.

مدیر مؤسسه تحقیقاتی

تدبیر اقتصاد